EESTI 2050 RUUMIPOLIITIKA

VISIOON

Eesti vastupidavust, kvaliteetset elukeskkonda ja piirkondade elujõulisust veavad kümmekond majanduslikult tugevat linna, mida toetavad ökoloogiliselt heas seisus looduskeskkond ja väärtustatud kultuuripärand.

RUUMILISE ARENGU EESMÄRGID

1) Laiapindne julgeolek kui riigi ruumilise toimise alustala

Tasakaalustatud ruumiline areng kinnistab ühtseid põhiväärtusi kogu Eestis. Asustusstruktuur ja taristu võimaldab ettevõtetel kujundada tugevaid tarneahelaid ning soodustab majanduslikku konkurentsivõimet ja energeetilist toimepidevust ning toiduga varustatust. Kogukonnad on elujõulised ja valmis kriisiolukordadele iseseisvalt reageerima. Hooned ja taristu on vastupidavad ning kasutatavad nii igapäeva- kui kriisiolukordades.

2) Kliimamuutused ja -mõjud kui ruumiotsuste lähtekoht

Eesti maakasutus ja ehitatud keskkond on kliimamuutustega toimetuletuks kohandatud. Maa ja ehitatud keskkonna kasutamist suunatakse kliimaneutraalsuse suunas. Kliimakindluse alustalana väärtustatakse loodusalasid ja toimivaid ökosüsteeme, neid vajadusel taastades. Selle kaudu aitab üleriigiline planeering ka teistel sektoritel liikuda kliimaneutraalsuse poole.

3) Kümnekonnal majanduslikult tugeval linnal põhinev asustus

Pealinnastumise trendi ümberpööramiseks põhineb ruumiline areng 4 regionaalsel linnal (neist 2 rahvusvahelist), mida toetavad piirkondlikud linnad. Kokku on Eestis kümmekond tugevat linna, mille mitmekesine majanduslik areng aitab kaasa ka väikelinnade ja maapiirkondade edule. Maapiirkondade hajus asustus on traditsiooniline elukeskkond, mis täidab olulist rolli nii riigikaitses kui toidujulgeolekus ning põllu- ja metsamajanduses. Väikelinnad täidavad kogukondlikke tugifunktsioone kohaliku valitsemise, kodulähedaste põhiteenuste ja töökohtade kaudu. Piirkondlikud linnad tagavad juurdepääsu mitmekesisematele töökohtadele ja kõrgema taseme kultuuri- ja haridusteenustele[1] ka väikelinnade ja maapiirkondade elanikele. Regionaalsed linnad pakuvad mitmekesiseid töövõimalusi ja on mõnes kasvavas majandusharus innovatsiooni- või rakenduskeskused. Kõikides linnades on meeldiv elukeskkond. Rahvusvahelised linnad on riigi väravateks ja majandusarengu, teadus-arendustegevuse ning innovatsiooni eestvedajateks. Kümnekonna tugeva linna võimestamine tagab tasakaalustatud ja jätkusuutliku elukeskkonna, mis väärtustab piirkondlikku eripära. Nende linnade arendamine peab olema tugevas seoses hariduse ruumilise arengu kavandamisega.

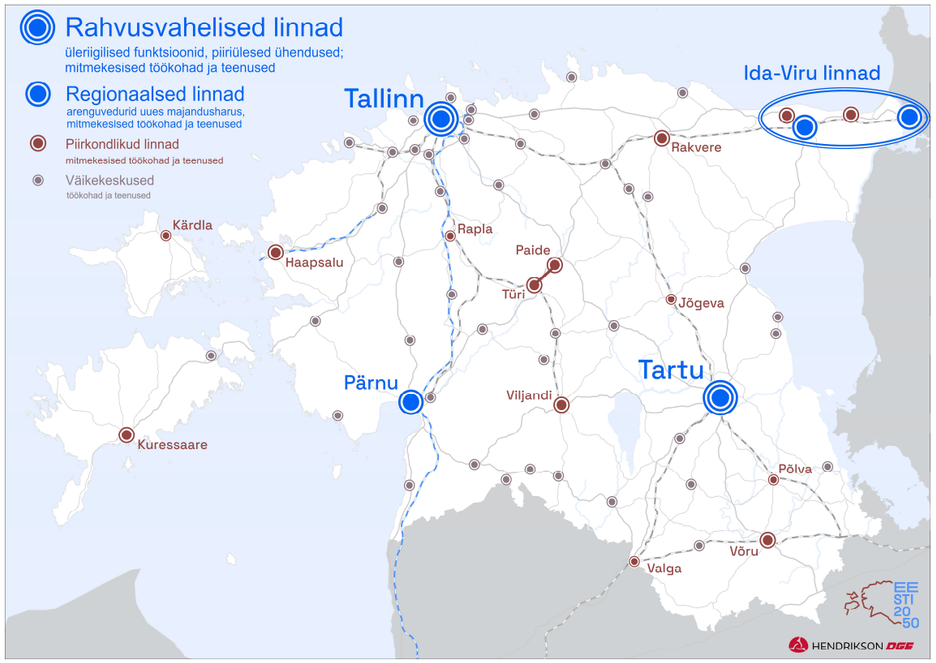

[1] nt tervisespordikeskus, teater või muu suurem kultuuriasutus, mitmekesine huviharidus, spetsialiseerunud kauplused (nt ehituskaubad)

4) Elurikkad kompaktsed linnad ja asulad

Eesti ajaloolised linnasüdamed on elavad ja mitmekesised. Keskuste tihendamine suurendab kasutusaktiivsust - hooned, taristu, teenused, elurikkad rohealad ja puhkevõimalused toimivad koos ning on efektiivses kasutuses. Linnaline asustus ei laiene põllu- ja metsmaade arvelt looduslikele aladele. Maaliste piirkondade areng toimub traditsioonilisi asustusmustreid hoides ning põllu- ja metsamassiive säilitades. Ajalooline ehituspärand on olulise osana elukeskkonnast aktiivses kasutuses. Kompaktsuse saavutamiseks vähendatakse edasises ruumilises arengus loodusaladele uute tehisalade teket. Kasutusele võetakse maahõivehierarhia, mille kohaselt välditakse täiendavat maahõivet ja mulla katmist nii palju kui võimalik. Kui see osutub võimatuks, siis eelistatakse arenduseks juba hõivatud maad või kaetud mulda. Selle võimaluse puudumisel võetakse kasutusele halvemas seisus maad ning välditakse heas seisus metsa või viljaka põllumaa kasutust. Juhul, kui eelnevad lahendused ei ole rakendatavad, kompenseeritakse looduse hüvede kadu leevendus- ja hüvitusmeetmetega.

5) Mitmekesine ettevõtlus ruumiliselt läbimõeldud asukohtades

Ettevõtluse ruumiline areng tugineb tugevatele linnalistele keskustele lähtuvalt nende rollijaotusest ja olemasolevatele või varem kasutuses olnud ettevõtlusaladele (pruunaladele, sh ka maapiirkondades). Edendatakse rahvusvaheliselt konkurentsivõimelist majanduskeskkonda, kus kujunevad tugevad arenguklastrid ning areneb tööstus, ärisektor koos rahvusvaheliste peakontoritega. Olulisel kohal on kohalikest ressurssidest lähtuv suurema lisandväärtusega ettevõtlus võimalikult pika väärtusahelana kohapeal. See aitab minimiseerida nii tooraine, toodangu kui töötajate sundliikumisi ja toetab piirkondliku eripära kestlikku arendamist. Ressurssidena käsitletakse lisaks maavaradele näiteks ka sadamaid, kutseõppeasutusi ja kõrgkoole ning oskustööjõudu. Efektiivseks maa- ja ruumikasutuseks tõhustatakse võrgustiksuhted funktsioonide sidumise näol, nt energiamahuka tööstuse kavandamine tuuleparkide naabrusesse, sadamate ja raudteeümbruse arendamine tööstus- ja logistikaaladena ning ringmajandusliku tööstussümbioosi juurutamine.

6) Rohevõrgustik ja väärtuslikud maastikud kvaliteetse elukeskkonna osana

Tähtsustatakse looduse hüvesid pakkuvat rohevõrgustikku, mis tasakaalustab majandustegevust ja toetab elurikkust. Oluliseks peetakse Eesti kultuurilugu kandvaid väärtuslikke maastikke. Väärtuslikele maastikele sobib kohapõhistele väärtustele rajanev ja neid toetav elamine, põllumajandus, puhkemajandus ja ettevõtlus. Maastikuväärtuste säilitamiseks välditakse domineerivaid ehitisi ja ruumiliste otsuste lähtekohaks on maastikumustri algupärasus.

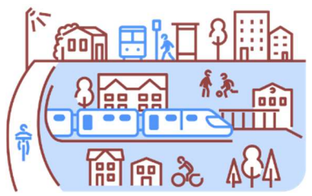

7) Asustuse arengut toetav kestlik liikuvus

10 linnalisse keskusesse jõuab väikelinnadest ja maapiirkonnast maksimaalselt tunniga (säästlike liikumisviise vajadusel kombineerides). Tagatud on hea ühendus keskus ja tagamaa ning keskuste vahel. Raudtee on asustuse "selgroog", raudteejaamade ümbruse asulad on eelisarendatud. Asulad kujundame säästlikke liikumisviise toetavaks. Igapäevaste liikumiste vähendamiseks paiknevad inimeste elukohad, teenused ja töökohad lähestikku. Säilitatakse rahvusvahelisi ühendusi tagavaid transpordisõlmi.

8) Ruumisäästlik ja vastupidav tehniline taristu

Taristuvõrgustikud on ruumisäästlikud ja kliimakindlad, toetavad ettevõtluse arengut ja tasakaalustatud asustusstruktuuri. Taristu on kasutatav ka kriisiolukordades. Hajusalt toodetud taastuvenergia kohapealne kasutus toetab tõhusat tarbimist ja kohalike kogukondade energiasõltumatust.

9) Tugev mere ja maismaa seos

Eesti mereala ja maismaa terviklikuks toimimiseks ühildatakse mereala planeering ja koostatav maismaa planeering. Toetatakse mereala planeeringuga määratud Eesti mereruumi ja ranniku piirkondlikku eripära väljendavate n-ö meri-maismaa klastrite toimimist. Rannikupiirkondades on tasakaalus elukohad ja loodusalad, väärtustatakse rannakultuuri. Toimivad ja mitmekesised sadamad on asustuse oluliseks osaks ja rahvusvaheliste majandussidemete sõlmpunktiks. Tagatud on päästetegevust võimaldavad ligipääsud maalt merele ja merelt maale.

MAJANDUS- JA KOMMUNIKATSIOONIMINISTEERIUM
HENDRIKSON DGE